

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

НЕДЈЕЛНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

БРОЈ 12.

НА ЦЕТИЊУ, У СУБОТУ 7. ЈУЛИЈА (19. СРПЊА) 1878.

ГОДИНА I

ГЛАС ЦРНОГОРЦА излази један пут недељом. Стаје: за ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ год. 6; по год. 3; четврт год. 1. 50. н. За СРБИЈУ г. 7; по г. 3. 50.; четврт г. 1. 75. н. За све друге земље год. 8.; по год. 4.; четврт год. 2. За огласе плаћа се за ред 5 колица. Предјавна и све наручнице плаћају се администрацији, а доноси уредништву на Цетиње.

ПОГЛЕД НА НАШЕ ШКОЛЕ У ОВОЈ ГОДИНИ.

I.

Не само љубав и поуздање српског народа, него и странага свијета лијепо мишљење и напори према Црној Гори, о чему јој се сваки дан нови знаци показују, има се приписати без сваке сумње колико њеној сјајној прошлости и њеној данашњем положају њеног, толико, и више још, њеном живахом напредовању у сваком и нарочито просветном погледу. Тој појави има се приписати, што су досадашњи према Црној Гори љубиви гласови принуђени да умукну, што је у глед Црне Горе знатно скочио, што страни учени и одлични људи све више и у већем броју походе нашу отачбину.

Просвета, којој је наше вријеме признало свепопуљност, неговата је у нас доста нај-орживије, и моћ њена обзиром на вријеме и сре-стак, показала је већ своје благодетно дјејство.

И са стране одавана је са искренијем при-знањем похвала нашем просветном напредовању, и више смо у више прилика говорили о нашој школи. Дипас-пак хоћемо да бацимо један по-глед на стање целокупног школства нашег, као што смо обећали, и то на основу извјештаја г. црногорског надзорника, који је сваку школу обишао и испитио. Држимо да нам ваља то учинити, ко-лико због важности саме ствари, толико и ради оне браће, која се радују нашем напредку.

Но прије него се послужимо са чистим ста-тистичким подацима који су нам при руци и из којих ће се видјети, докле се развила наша школа просвјетом свршетком ове школске године, погледаћемо за часак на развитак школског жи-вота од почетка.

Живљи покрет у школскоме животу код нас датира се тек од прије три године. До године 1876 стање народних школа у Црној Гори било је тек у зачетку своје. Саме прилике у којима се дејства налазила, бране и правдају нас од они-јех, који би нам можда хтјели пребацити нехатост према науци. Увјерени смо да о томе неће нико поумњати, коме је и површио позната историја и живот народа црногорског. Па и да не гово-римо о потребним великим средствима за школе, која немогаху претичати Црној Гори, доста је да запитамо: да ли је могуће без прекида, с дана у дан у вјечитој борби са непријатељем његову и своју крв пролијевати и радити да се школе за-воде и омладина књижи учи? Па ово није тешко одговорити.

До оне године сав писмени свијет једва да је бројао коју стотину, и то са малијем изузетком ограничавао се на сача свештена лица. Па и њи-хово знање какво је било? Велики дио њихако је знао нешто читати — и то црквено-словен-ски — писати није знао. А и кад ће да се писмом бави, кад је у Црну Гору свештеник ујед-но и ратник. Осим тога сам учитељ, од кога је оно мало примио није много више знао, но што је овога ученика научио: „каква наука тако и чи-тање“ говори pjesник „Горскога Вијенца“. У ци-јелој држави, до означеног времена, није било де једна једина школа, и то на Цетињу. И њен наставак броји тек мало више од тридесет година, как је било времена кад се паузирао, а и силе

учитељске у развоју била су веома различне. Боља настава постојала је тек потоњих петнајест година, и они, који су у том периоду науку слу-шали, њешто су више бољег знања примили.

Са оваквим стањем земаљске просвјете наравно, није могуће било учинити једног корака напријед. Напредни дух времена изнекивао је промјену и у Црној Гори. На Цетињу осјећала се добро потре-ба, као и свуда гдје се ради о напредку, да се предузме озбиљни рад на овоме пољу. И добра во-ља више пута ништа не може кад фале потребита средства. Црна је Гора у том стању налазила се. А тврда одлука и заузимање садашњег господара Цр-не Горе процаће пут и томе, те се удари чврст темељ садашњем и још већем будућем напредку. Уз брацку помоћ велике и моћне Русије подиже се 1869 године на Цетињу духовни завод, у коме се, осим нужних наука за добро образовање све-штеника учи већи дио свјецких предмета, који не спадају у круг наука основних школа, као и потребита приправа за народне учитеље. Савремено подиже се исто на Цетињу и већи женски завод, коме је главна задаћа, да и женскињама из Црне Горе и околине њене даде нужно васпитање, а уједно да приправља народу добро образоване учитељице. Са овим опет није постигнуто било све оно, што је од потребе. Најпрва је ствар била, подизати народне школе у појединим племенима. На ту сврху употребљени су сви доходи црногорских манастира и уз то нужна припомоћ из државне благајне. Од-на прве године подигло се близу тридесет школа. Са каквом се вољом одзивао народ црногорски овом племенитом и великорисном ра-ду, јасан је доказ тај, да смо били очевидци у више прилика, же по 30 — 40 првих лица из племена дођу лично на Цетиње пред кнезом са молбом и ријечима: „Дај Господару и нама шко-лу, да се наша деца уче, па да виде даље по ми видимо!“ Много других примјера, у којима се огледа љубав народа на према школе и жарко заузимање за образовање свог подмладка у ста-њу би смо били навести. — Толика љубав према школама и јест један главних узрока напредовању њиховом.

Ће се овако одзива народ жељама свога господара и сусрета добра воља са добром на-мјером, наравно да свако предузимање мора уро-дити жељеним плодом.

А какав је тај плод, који нам је донијела ова година на темељу дојакосњег рада показу-јемо у идућем броју.

НОВА „НАГОДБА“ ТРОЈЕДНЕ КРАЉЕВИНЕ.

(Од једног Србина из Угарске.)

Двије ствари, или да речемо обичнијем по-винарскијем изразом, два „питања“ има у угарској краљевини, која са своје важности заслужују пажњу сваког Србина ма се гђе налазио, јер се тичу Срба у Угарској и српско-хрватског народа у троједној краљевини. Једно од тих „питања“, јесте уређење српских црквено-просвјетних ствари, довољно познатих свакоме који пази шта се збива на свијем крајевима гдје Српства има; друго је, тако звано „изравнање“, „поравнање“ или „нагодба“ троједне краљевине са Угарском. Оно прво скоро ће опет почети занимати јавно мњење и српске и стране штампе, јер ће

влада морати у кратком времену сазвати српски сабор; ово друго прекужило је врхунац свој и скоро ће се завршити. О првом говорити биће доста и времена и прилике. Ми ћемо дакле рећи коју о „нагодби“ хрватско-угарској, која је међу нарочитим у ту циљ изасланици одбором угарског с једне и хрватског сабора с друге стране у-глављена, и само још остаје да је усвоји и оба споменута сабора а краљ да те закључке сан-ционира, пак да „нагодба“ постане законом. За сад лежи судба те „нагодбе“ још у рукама оба сабора или боље да кажемо у рукама тро-једне краљевине, пошто нема сумње, да је угар-ски сабор веће прихватио оваку каква је пишила из руку саборски одбора (регниколарне депутаци-је), јер су одређене у „нагодби“ исцрпљене, тако рећи Мађари диктирали.

Но питање је: хоће ли и може ли хрват-ски сабор прихватити, или боље рећи пријети ту „нагодбу“, за основу будућег свог државо-правног одношаја према Угарској? То је питање, које ваља разчистити и расвјетлити још сад, прије по што сабор троједне краљевине буде позван да изрече ријеч, која ће коначно ријешити судбу те „нагодбе“ и по том и одношај тројед-нице према Угарској за будуће.

Како је сабор троједне краљевине састављен, нема сумње да неће у свему већином гласова усвојити „нагодбу“ коју су му изасланици њего-ви, после деветомјесечног борављења свога у Пешти, отуда донијели. Сабор овај — неће моћи а да не пристане на дјело, које су му појединачно, одабрани први људи, као: Мразовић, Живковић и т.д. саградили. Сабор ће прихватити „нагодбу“, јер у својој садашњој већини нема снаге да се на супрот стави назорима првака, а и због тога, што ако ни шеби хтјео дјела усвојити жртвовао би их политичној смрти. А људи су свугдје људи и не може се код свакога тражити катонски карак-тер!

На питање: да ли може, или јасније, да им треба да хрватски сабор усвоји ту „нагодбу“ — разлила се мишљења врло јако. И Мразовић са својим друговима, иначе сваког штовања достојни људи, који се девет мјесеци борише по Пешти са Мађарима не били што повољнију „нагодбу“ по Хрватску склопили, и они који ће на сабору хр-ватском гласати да се иста прими, одговорити нам да треба и да се може примити, јер друг-чије неиде; боље ништа него ништа — с тим же се правдати.

Али ту је баш обртно тачка ту раскршће на коме се дијеле путеви људиа, који до сада у политици једном стазом ходише.

Нова „нагодба“ коју посланици хрватског сабора из Пеште у Загреб донјеше, не одговара ни близу омијем захтјевима, које исти изасланици из програма народне странке прејестише у свој елаборат, на основу кој се одлучеше преговори у Пешти између њих и Мађара. Народна странка, то ће рећи троједна краљевина захтјеваше; по-литичну и финансијалну аутономију троједнице до оне мјере, у којој је исту могуће успоставити, а да се стварна државна заједница (реална унија) међу Угарском и троједном краљевином одржи. Главни услови томе били би по појму аутономије: располагање са земаљским финансијама, дакле по-бирање и инвестирање (улагање) и располагање земаљског блага према околностима и потребама земље на начин као што то Угарска чини са сво-јијем иметком уз ујачен принос, по углављеном сразијерном кључу за заједничке потребе у зајед-ничку благајну, као што је то случај међу Угар-ском и Аустријом. На политичном пак пољу, од-говорност бана и земаљске владе сопственом са-бору, огранчење дјелокруга хрватског министра; дакле: искључења сваког утицаја угарске владе у аутономије ствари троједнице. То су биле главне тачке народног програма и по томе главни за-хтјеви хрватског краљевинског одбора (регнико-

ларне депутације). Остало је само логична посљедица из споменута два начела.

Да је шта од овога у новој „нагодби“ углавном, баш ако би се једно или друго одређење споредније вриједности и морало напустити, — тада би се могло рећи: сабор може и треба да усвоји таку „нагодбу“ јер је ипак њека добит по земљу и колико „нагодба“, колико државопрравни основ по себи није као што треба, изгладније се честитом управом у земљи, те ће троједница ипак моћи бар дисати, ако и не пројевати.

Али свега тога нема. Нова „нагодба“ само је у једној јединој тачци стварно измјенила постојеће стање, досадашњи државопрравни положај земље. Само — мјесто досадашњег паушалног система уведен је систем перцентуалан, т. ј. финансије троједне краљевине остају и даље у рукама Угарске, само што од сад неће Угарска троједници као до сад давати 2.000.000 ф., остало пак задржати себи, него мјесто тога, 45 0/0 од скупне суме својих доходака добија троједница, осталих 55 0/0 иду у благајну Угарске! По троједници ово је само релативно боље. Ако су добре године, те порезе лако теку у државне благајне, троједница ће тим начином од 45 0/0 моћи имати да како више, но што је до сад имала по „паушал“, али ако не буде тога, она ће добијати мање и онда мора још гореку-бурити. У сваком случају пак горе је по владу њену, пошто ће товарити на себе мржњу народа с тим, што ће с тим бити приморана, да што строжије истерује порезу народа, од чега већи дио иде у Угарску, иначе „заједничку“ благајну названу. По Угарску је како се види, перцентуалан систем очевидно поспјешан; по троједницу тек би се то морало доказати.

Финансијална страна „нагодбе“ дакле врло је проблематичне природе, и ни близу не одговара програму народне странке, нити може одговорити, докле год државна финансија буде у рукама Мађара.

Политична пак страна нове „нагодбе“ није ни толико измењена. Бан ће висити и даље о милости и вољи угарске владе; министру хрватском, који је други кашал, којим угарска влада утиче у аутономију троједнице, (јер је тај министар главни угарске владе и није одговоран хрватском сабору) остаје и даље са истим дјелокругом, мама мало у форми измјењеним као и до сад. Од угарске владе, а не хрватског сабора зависи каква ће бити земаљска влада!

Кад тако ствари стоје, онда следује, да сабор троједне краљевине не треба да усвоји ту „нагодбу“. Приватна увјеравања угарске владе, да ће поставити на владу у троједници људе

честите и патријотичне — што би могао бити мелем земљи — не вреде много. „Цар рекао цар одрекао“ — вели нека пословица; а овде ако у први мах баш и не одрекне угарска влада, гдје је јамство, да после неколико недеља или мјесеци неће замјенити честите људе на влади са каквим — Раухом?! Ако хрватски сабор усвоји ову „нагодбу“, усвојиће је поглавито из разлога што је рад да спасе своје прваке од политичне смрти. Но изгледа да ће их он баш онда жртвовати политичној смрти, јер они још за сад могу корак натраг повући, ког су по невољи морали у Пешти учинити. Угарској влади није стало да троједницу умири, него да садању народну странку уништи, како би могла кашње лакше наставити своју стару политику према троједници. А овим путем нада се да ће то учинити, а бојати се је, да је нада неће обманути.

П А Д К И В Е.

Махмуда Рахима, Капа од Киве, постигла је жалосна судбина: Кива се је предала и Руси су је посјели. Ова лаконска вијест једнога руског листа из Ташкента, произвешће свуда, а нарочито у дипломатским круговима дубок упечаток. Пад грудобрана средњоазијске самосталности, ка што што њеки кажу, од такве је важности догађај, чије се посљедице неће моћи ограничити само на ратујуће стране но ће се пружити и ван њихових граница. Ма колико да су Руси у овој војни показали чудноватог на пољу стратегијском, опет нарочито поштовање припада предузимљивом духу и издржљивости руске војске; јер само то двоје могаше да преведе руске колоне кроз киванске пустаре, могаше да одржи дух у војсци и онда, пошто је војска пуковника Маркозова са пола пута морала да се врати извурена жеђу а савладана препеком од 45 гради Реомир. топлоте. Оно што је у овом рату руска војска необично показала, то је извајредна морална расположењост њена, која је свјету објемоданила да је сјеверни колос од кријскога рата знамените напретке учинио у устројству своје војске.

Руска војска под ђенералом Кауџманом сјајно је рјешила свој задатак за сразјерно кратко вријеме: она је освојила палату и престоницу, коју је садања киванска династија из племена Кунгратева освојила на крају прошлога вијека. Је ли покорење Киванаца, од којих су били несигурни средњоазијски трговачки путови, била циљ рускога похода? Је ли Русија 15.000 своје најбоље војске за то изложила не извјесној судбини кроз пустињу и усунути пјесак само да освоји и присаједини своје земљишту оазу од 300 квадратних миља, на којој живи 340.000 обитаоца

јатељице. Рајнхолд их погледа задовољно. Смислих се опкладити, рече у себи, да већ једна другој „ти“ говори.

Од то доба састајало се то друштво често или код учитеља или код Хенрика, а нарочито Хедвига одлазаше често к Фаници. Само стари Тобије не иђаше у двор, јер „тај велики свијет“ небијаше за њега. „Тако називаше он то мало друштво у двору. Кад год би га Фаница оставила, он би се забављао књигама, које му Рајнхолд у изобиљу даваше. Дружење са Хенриком и Рајнхолдом пробудило је у њему мадијску тежњу за науком. И Хенрик бијаше сасвијем задовољан са тијем животом само је још желио, да му дође његов најбољи пријатељ Вилибалд, који му је био свакојако сбегао да ће доћи, да подигне споменике на мајчином гробу. По међу тијем му јави Вилибалд, да мора свој долазак одложити, јер му је један рад његов на изложби стекао много гласа па сам има доста паручбина и посла. Хенрику бијаше жао то, но ипак се радоваше срећи свога пријатеља, и бијаше у толико задовољнији, што му се чинише, да постизава циљ свога труда. Јање се развијаше и тијелом и душом као најљепши цвијет; Алфред напредоваше с толиком добром вољом и разборитишћу да се видјело, да ће временом човек бити, а и Хедвига, и ако му сада мање но прије привржена бијаше, показиваше више живости, као да се доиста из пређашњег сна пробудила. Он је то препривао дружењу с Фаницом и често говораше: заваспитање женскиње нужна је женскиња. Да је била мајка на његовом мјесту она би испитала, шта је узрок, што обје дјевојке толико снаја и међусобно привлачи; брат то није могао. И тако је он сасвијем без бриге био и ништа неузнемириваше ово мало друштво. Само је Јање показивала све већу мржњу против Рајнхолда. Он

већном немачки? Оће ли ђенерал Кауџман на основу сигурних јемства противу нападаја татманских хорда, оставити Киву, или ће Кива стати пут за војени поход на Индију? Оваква питања која скроз провејавају свакога Руса су кадра да ускоре онај тренутак, када ће средњоазијско питање изнијети на претрес пред европску дипломатију. Инглешка ће пре свега заузети положај према најновијим догађајима. Лорд Гренвил који је до сада увијек био наклоњен политици рахатлука, мораће да ступи на поље иницијативе. Ово ће морати да учини у толико пре што нема ни једнога Инглеца кога неби озбиљно узнемиривао напредак руски.

Са свим је друго питање да ли ће Инглешка у овом случају учинити употребу од своје обичне наклоности да са оцим државама закључује уговоре, које су почеле да пропадају. Толико је извјесно, да су се Инглези трудили да Шаха што величанственије дочекају: и влада и народ инглешки чинили су све оно што би кадро било да учини упечаток на њ, а све у намјери да се инглешка индустрија и трговина износу пред источњачку фантазију као нешто чему равна нема. Очигледно мислило се да се тиме шах придобије и да се доведе у тако расположење, како би се лако могао закључити савез између Инглешке и Персије.

Овај савез, по намјерама инглешке дипломатије, имао би да замјени такозвану неутралну линију у средњој Азији, од које се барем за сада одустало. Примјер за овакав савез налази се у уговору, кога је некада Лорд Мајо закључио са Авганистаном. Може бити да овакав савез са Персијом умањује бриге инглешкој дипломатији, која мисли да ће на тај начин препречити напредовање Русије у Азији. Но нама се чини да савез са Персијом, која по гласу самих инглешких извјештаја не стоји тако сјајно, не може ставити такве озбиљне препреке на супрот Русији, које би је спречиле да изврши свој умишљај са Индијом, ако га зближа има. Него околности су сада такве да се о томе може спокојно размишљавати.

„Вандерер.“

Д О П И С И.

КОТОР, 28. Јунија. — Обраћам се и с овим дописом нашем дичном „Гласу Црногорца“ с увјерењем да ће бити приљен, јер, то сви радо признајемо, „Глас Црногорца“ показује се као вазда тако и сада парочито у ствари наших опћинских избора као непристрасни и одважни браниоц народне правде. Нашој народној страници нанијело би се доста неправде и штете, да није било вашег честитог листа. Истина и друге по-

је видео то, па је све чинио, да је смири; ласкаше јој, читаше јој и причаше јој све што што би јој се могло допасти. Тако јој једнога дана причаше један догађај, као што сам рече, из свога живота ујужној Француској.

„Бавио сам се код једнога ученог племића неколико дана у његовом чудном лијепом двору. Баш смо сједили при доручку, кад служавка уђе и рече: „Дошао је човек са вуцијим главама“. Домаћин извади неколико франака и да јој за њега, а за тијем на моје питање, ко је тај човек, рече ми, да је то прави Херкул, који у оној околнини утамањује вукове и да је данас оно старо вријеме, он би био Херој или полу бог и пјесме би га пјевале. Некад су долазили чопори вукова у село и велику штету чинили, а сада се већ ријетко који виђа. На то постадох још више љубопитљив, те изађох изван, да видим тога чудноватог човјека. Нађох га пред кућу, гдје је. И доста бијаше јако изненађен сликом његовом. Бјеше човјек мали, али сташна погледа и необично крупан што је показивало ријетку снагу његову. Испод рукава видох му снажне мишице, и на њима многе млязеве од рана. Он ми рече послије да је тако и по ногама и по свему тијелу нагрђен од вукова. Упустих се с њим у разговор. Пнтах га, да ли ратује с вуковима из задовољства, или што је рад да користи ближњима, или тијем начином заслужује себи издржање. Дуго ми није хтно чисто одговорити, па већ кад је видео велику радозналост моју, поче ми овако казивати:

„Ви ће те знати, господине, да има народа код којих је крвна освета у обичају. Код њих ако један члан које породице погине, неће цијела она породица прије мировати, док га год неосвети, и гониће цијелу породицу убице. О, ја разумијем то добро, јер исто је тако између мене и вукова. Видите, господине, ја сам имао дјете,

П О Д Л И С Т А К.

МАЈЧИН СПОМЕН.

(Продужење.)

VIII.

Рајнхолд не бјеше човјек, који је могао ћутати о људима, стварима и осјећањима, која га завимаху. И он не тајаше да прекипљује пехар срца његовог у коме вазда кипи. Тако се у двору Волкиаровом већ много слушало о умилатој умној Фаници, а у кућици учитељевој о дражма тихе и осјетљиве Хедвиге. Фаница је са њеком зебњом слушала то хвалење Хедвиге, јер је држала, да ће богата госпођица више у стању бити привући к себи Рајнхолда. Хедвига напротив желила је да позна тај „самотни цвијетак у башти учитељевој“, о коме Рајнхолд толико поетично говораше. И она мишљаше да би могла постати искрена другарица Фанице, а не слушаће, да би се међу њима суревњивост могла развити.

И жељу њену Рајнхолд је брзо испунио, јер је и сам рад био да састави ове двије дјевојке о којима је увјерен био да га љубе. Мисао је та била нова и у стању је породити свакојако заплете и узбуђења. Романа, за које није имао стрјељена да их доврши, остваривао је он у самоме животу; он је исто тако радо био јунак романа, као и писац романа. Он наговори Хенрика да посјете учитеља, јер да ће то оване много мило бити, а и углед његов дићи ће се код сељана. И тако једнога дана оде Рајнхолд са Хенриком и његове двије сестре староме Тобију, који доста бијаше прерадостан. Фаница дочека Хедвику ћутљиво и поносито, но оне се ипак брзо упознаду и кад су се вратиле из баште у коју су саме отишле, већ су биле најбоље при-

више, те излазе у Задру, доле су се чути о на-
шим изборима, али иста пошт. уредништва као
да нијесу руковођена чистом безпристрасношћу.
Бар оне примјетбе „Земљакове“ на которски до-
пис чине нам се колико сувишним толико и неу-
мјестним. За г. Маркић каже „Земљак“, да му
„Бока неће никада заборавити да је свој власни
глас подигао на њену одбрану у једном одсудном
часу“. Што је г. Маркић ту учинио, учинио је
као поштен човек и оно, што би сваки честити
домољуб учинио. Па и ако није баш он спасао
Боку, ми му ипак нијесмо одрицали његово зау-
зимање. Шта више на предлог једнога православног
члана опћина ова била га је именвала сво-
јим почастним чланом. И у самом овом листу ре-
чено је прије неколико дана, како је ова опћина
радосно дочекала и поздравила г. Маркића. Али,
опште је познато, да добро име ваља подржавати
добрим дјелима и добра дјела, која смо учинили
прије пет година педају нам права да данас на-
трашке радимо, јер ће нас правични свијет осу-
дити. Видите, и карловачки владика Грујић био
је недавно љубимац српскога народа, а сада је
због садашњих поступака својих поред свију
некадашњих заслуга својих, у реду најомра-
женијих лица. Тако смо и г. Маркићу с тога
гледништа замјерали, што смо замјерати имали.

У сличну погрјешку пао је „Земљак“ и гледе
нашег владике г. Петрановића, јер што му све-
тује, да и он окружи своје дјело поуком за на-
предак, поредак и братску слогу, са овим је
издашњим, јер г. Петрановић баш и ради то и већ
је измирио толпа лица, братства и села, која су
одавно у орази живјела. Куд среће, да би се
и когођ други овако заузео и постарао, да браћу
између себе измири и у лијепој љубави споји,
јер је то једини начин да се дође до слоге и
напретка.

Ово узгред рекох, а сад још коју о нашој
изборној ствари. Сви напори наших противника
неће помести побједу народне страшке, па баш
ако ће се и наћи какви издајник и одпадник и
од наше стране, опет ћемо побједити, а такве
издајнике изнијети ћемо на јавност, нек их ба-
рем поштеди народ презире.

Препоручује се пак нашој народној странки,
а особито онима који у њену корист раде, нек
им буде свако дјело поштено, т. ј. да неби нити
једну циглу пуновластницу припијели ако није
баш у подпуном реду и у чистом смислу закона
изборног, најпаче нек се неусуди когођ на име
мртвог чељадета пуновлашће припијети, јербо кад
буде дан изборни, треба ће да сви ми највише
пазимо на то, да пуновластнице те ће припијети
наша противна странка небуду погрешне, јербо
је кадра доста неправилни ствари измислити и
припијети, држећи да ће је завоко непоштено

једно, дјевојчицу од три године, лијепу као ан-
ђела. Мислио сам најдивљија звијер кад би је ви-
дјела, да би заборавила на своју крволочност,
као што су оно лавови поштеднили пророка Да-
ника. Али вукови је непоштедеше. Моја ћерка
играше се једнога дана пред кућом на свијегу,
који је тек пао! Наједанпут чух врисак, који ћу у-
вијек чути. Истрчаш изван и угледах једнога вука,
гдје је однесе у својим жвалама. И ја јуриших
на њега и врвах се с њим и отех му дјете моје.
Онда побјегао шепред ножа мога, али зуб његов
проде је у срце дјетета мога, које је послје
по два умрло. И тада, под лешном јединице
моје, заклео сам се на освету и вјечити раг про-
тив вукова. И онда на колико да се крију, ја их
знам наћи. Научио сам и сва лукавства њихова.
Вучиће давим чврстим рукама а старе убијам овим
кожем. Па на колико да ме раздиру ја не пу-
штам ни једнога, с којим се један пут ухватим.
О, да сам онда овако вјешт био, убица дјетета
мога не би, утекао, али није данас неће ми умаћи.
Ја га добро познајем онда сам му задао велику
раму за вратом. А и без тога би га познао. При-
је двије године познао сам га на тринаста корака,
али ми утече, јер ме познаде, као што ме и сви
они знају. А знам да га ни други нико није убио,
јер ја одма идем тамо, гдје чујем да је који вук
погиноу. Он се крије и бјежи, али ћу га наћи.
Ох, моја Марија, сад би била већ велика ђевојка!

„Јован Рајнод, тако се зваше тај чудни
човек, сневесели се и ја га оставих вратив се у
двор моме домаћину. Послије двије године опет
сам дошао у исто мјесто и одмах запитах за
Јована. Рекоше ми, да је жив и ја одох право
кући његовој. Но нађох га јако узбуђена. Једва
ме је и поздравно. „Видно сам га,“ рече ми;
„биће што ће бити! Ја или он, или обојица мо-
рамо пасти.“ И узев свој нож с којим је јуришио

дјело спасити, али ће се гдно преварити. Тако
исто нек се добро чувају и Уводи били обћин-
ски или бљежнички да се неповјеравају на праз-
на свједочанства, и с лакошћу учинити увјерова-
ње подписах на пуновластницама јер ће се на
свему пазити, и буде ли каква погрешка неће се
поштејети нико но ће се против њих тужба по-
днети на старију власт; зато кажем нек се наша
страшка од свега тога чува, и нек поштено ради
јер ће поштеће побједити.

Многима даде у око ће вишоше оновечери
заједно у шетњи г. бискупа Маркића, и г. вла-
дику Петрановића. Дао Бог да се тако заједно
и ове двије странке народа споје и да у љубави
о својој будућности и напредку раде, само би
требало да с чије стране небуде лукавства и
претворства, већ чиста изкреност, и само тако
могли би смо се добру надати.

ЕРЦЕГ-НОВИ, на св. Јована. — У 68 мом
броју „Заставе“, у чланку „Румунска Митрополија
и Далматински Срби,“ и ко хотимично, или из
незнања, потвара, као да срби бокешки нијесу
учествовали у протестима, са Србима далматин-
ским, против новоустановљене Румунско-српско-
русинске митрополије. Ако је оно из незнања
написано, то нек буде на знање г. писцу оног
чланка, да је Бока листом протестирала на са-
мога цара, преко својих посланика у Бечу, и
изјавила да народ бокешки добровољно непризна-
је новоустановљену митрополију, нити жели ди-
јелити се од српске патријаршије, са којом га
веже крв и језик, једни осјећаји и једна суд-
бина. Шта више седамнајест црквенијех опћина
среза Ерцег-Новског изјавише, преко својих
главара, лично новонаменованој владици бокешком
г. Петрановићу, да народ није рад да га посвети
новоименовани митрополит. На ову изјаву одгово-
рио је г. Петрановић, да он против воље народа
не ће поступати, нити ће игда, са својим по-
свећењем, крвнито праву народа, па ма игда не
метнуо митре на главу. Још рече да би радије
пошао у који манастир као архимандрит, него
ка владика помагао раскинути свезу, која нас
веже са једнокрвном браћом војвођанима.

Из до сад реченог држим да ће се увјерити
г. писац поменутог чланка, да је Бока свечано
протестирала против новоустановљене митропо-
лије. Што пак ово протестирање није уродило
пожеланијем правичнијем плодом, то Бокези није-
су криви. Доста је народу Бокешком, кад
је изјавио Ђ. В. цару, да Бока неможе
признати, добровољно, ту нову митрополију,
нити може мирно гледа ти да јој се у цркви
раздор прави.

на вукове, без икаквог другог оружја одјурити у
шуму. Трећи дан послје тога, баш сам био на
ручку код начелника општинског, зачује се па
сокаку велика граја. Полицај утрчи унутра и јави
начелнику да су сељаци опазили једнога великог
вука и Јована Рајнода у поћери за њим. Начел-
ник, и ја с њим, одмах устане и са оружаним
сељацима пође одмах на показано мјесто. Но и-
мали смо шта и видјети. Вук, необичне величине
лежаше мртав сав у крви и нож стајаше му још
у рату. Одмах до њега угледамо Јована такође
мртва, но на устима његовим почиваше сретан ос-
мјех. Он је осветно ћерку своју. Погледао сам
вука и видјео сам му за вратом ону велику ра-
ну. Борба је морала бити ужасна, јер на стотину
рокава видјела се крв. Вук је можда хтјео и
бјегати, али Јован га непушташе. Вук је купио
начелник а оне новце дао Јовановој удовици. За
тијем га је дао испунити и за спомен памјестно
га је у општинској кући. Општина пак свечано је
сахранила Јована, који је некад у истом мјесту
био учитељ, па се те дужности оставио, кад је
завјерио освету вуку. Лака му земља била.

Јању је ова прича много занимала, али Рајнолда
је ипак мрзела.

IX.

У сред љета прекиде се овај мирни живот
у двору и банти. Стари Волмар до сада није
узнемиривао младост у начину њихова живота.
И не само да му не бијаше противно ништа у
томе, него је још хвалио Хенрика за његов труд
око сестара и брата. Он је ријетко долазио кући,
него се све бавио у једној кућици на крају добра
свога, гдје је гвожђе копао. Та руда бијаше
сада његов најглавнији и највећи рад. Но једнога
дана изненада дође, послје три неђеље, на ла-
кијем колама са два лијепа ердељска коња. Кола
бијашу пучна свакојаног јестива, што је домаћина

Оволико ако је из незнања овај чланак
написан.

Ако ли је пак ко хотимично оно написао,
не би ли тим помрачно бокешко име, код срба
војвођана, томе у кратко одговарам: да се хрђа
злата нехвата, и ако је у земљи закопано. Бо-
кешки србин не говори много, њему је доста кад
каже надотично мјесто, да он не да газит сво-
ја права, па за посљедице ко је крив нека одго-
вара.

Што се пак у реченом чланку у сумњичи, као
да је народ ћутао, по наговору г. Петрановића,
то онакву потвару далеко одбијам од народа
Бокешког, јер се Бокез није поводио игда ни
за киме, нити то личи српском карактеру. Доса-
дашњи пак рад и понашање г. Петрановића јам-
чи нам, да он против жеље и права народа Бо-
кешког не ће радити, па, као што сам рече, не-
метнуо игда митре на главу.

Оволико сам држао за дужност одговорити
г. дописнику оног чланка, па нек буде на знање
и г. дописнику овог листа, који у чланку Т „Бо-
ка према новој митрополији“ истим духом диме,
незнам из које сврхе! Једин што одобравам
госп. Т што користи дописника из Боке „Н. Листа,“
који одобрава установу нове митрополије, те буди
г. владика Кнежевића да се прими оне гочасти,
како ће прије бити посвећен г. Петрановић. —
Г. дописник Н. Листа из Боке хтјео је показати
онијем дописом неко пријатељство према г. Пе-
трановићу, а није се сјетио оне народне посло-
вице, која каже: „Боже ме сачувај од луда
пријатеља!“

ЕРЦЕГНОВИ, 27. Јунија. — У Неђељу 24.
о. м. одржан је у Тополској цркви нарастос по-
кошом капетану Мићу Ломбардићу, који је умро
у Александрију, као што је већ јављено у нашем
цијењеном листу. Нарастосу присуствовао је при-
личан број народа, особито честита сва покојни-
кова својта, којој нека буде сама утјеха, лијепо
име Мићово, које остави међу нама и нека је
хвала оној честитој својти, која дође, држећи се
нашега обичаја, у цркву да рече: „Лака му земља
буди!“ — на гдје лежао, јер им то љепше при-
стоји него у онај дан, држећи се моде шетукати
тамо и овамо.

Немамо обичаја никога хвалити, али за при-
јатну дужност сматрамо на јавност изнијети име
г. мајора Бабића, који је, од кад је овдје дошао,
с његовијем војницима поправио више путова,
учинио двије баште, и непрестано употребљује
све своје вријеме, што му остаје иза службе,
на уљепшање овога мјеста. За цијело ова његова
радња служи му на част и похвалу, као и наро-
дњацима на изглед.

чудно било, по Волмар им разјасни тијем, да ће
скорпјех дана доћи једна одлична госпођа у го-
сте. „То је г.ђа Бекингова. Она је врло богата и
њена добра границе са мојима. Ваља је дакле од-
лично дочекати. Ево вам сто дуката. Ако устреба
још ћу дати. Ти ћеш, Хенриче, гледати, да кућу
уредиш по градски, и да слуге либрејишеш, јер
је то њој мило. Ти, Хедвиге, заступи најбољу
домаћиницу. А од тебе, Јање, не тражим ништа
него да држиш само језик за зубе, да не псмјеваш
г.ђу Бекингову, ако ти се што необично учини на њој.
Напошљедку желим, да г. Рајнолд От не долази у
нашу кућу, док се г.ђа Бекингова буде бавила овдје.
Онакви људи њој се недопадају, а мени је стало
до тога, да јој све пријатно буде у нашој кући.“

За тијем се Волмар удали, а Јања жалосно
погледа брата и сестру и рече: „Шта би покојни
мајка учинила су оволико ловаца. Она није никада
толико имала, а сада се толико разбацује за једну
непознату, којој за љубав још ја морам држати
језик за зубе. Мора бити да врло лијепо изгледа,
кад се отац боји да би је ја могла псмјевати.
Него ја знам, шта је. Она је јако богата, па отац
хоће да се ожени!“

„Доста красна жена мора бити, кад јој се
недопада онако женијалан човек, као што је
Рајнолд,“ дода Хедвиге с горким осмјехом.

И Хенрику бијаше тешко на срцу, али он
умири сестре тијем, да она ваља задовољити, јер
он да има од своје богате сусједке велике корис-
ти, која у њега узима дрва и угљен, а и сама
има многе гвоздене руде. Осим тога да није ни
лијепо непознату унапријед осућивати. И тако се
Хенрик и Хедвиге даду на посао, да све уреде,
што боље могу. И послје неколико дана био је
двор већ у таквом реду, да је свака кнегиња
могла доћи у њега. Волмар бијаше са свијем
задовољан. (Наставиће се.)

У Суторини зрне се некакви кајмакаи неке погурине, нешто је намјером да свађају погран крају. Хоће ли успјети, не знам; но о тој јој други пут писати.

Из ЗЕТЕ. 27. Јунија. — Тек је дошао у Подгорицу Шефет паша одма је позвао Ришбаче и Турке, да их испитује о догађајима у Голубовцу и о Пилољиркви на Ђемовско, који му одговорише да ни једни знаду за цамију ни други за цркву, на које многи турци повичу: честити пашо! то је све помутило по Јован Црногорац који се завалио да ћемо му ми Турци платити Врањско мило, а паша почне испитивати ствар и немогне је никакво пронаћи. За исту истрагу сјутри дан послао је сухарије те су довели из Скадра истога вена Јована и Пеша Петкова и Мића Пешова да одговоре за цамију ко је завалио, којијема немогне кривце наћи, али их ипак 28. Јунија у јавно ставе, и с њима 13 Ришбана Зетскијех док ствар истраже.

Истог 28. Јунија предањ су излазили и Турци и Ришбани и паша им у иче цареве заштите тензимат (десетину од све извојине) а они су му одговорили: педамо то никад ни довијек, јербо ова земља незна што је тај тензимат, нити је никада знала, али најпосље покупи главаре на ућумет Подгорички и њих запита далиће на запопјед његову и цареву озо испунити а на то му одговори Ибрахим Оручевлић и Јусуф Ефендија да то неће никад учињети, да се народ још више пагди и пропаде више негоје, за које рекну да се зато пита у Стамбол телеграфом Султан па ако то си тражи ми ће мо давати, а он почне нудити главаре Турске и Ришбанске да се нато подпишу и то унеколико пута, али ови два нешћеше, него устану уз народ да то дати неће, нити се подписати, а Шефет паша свеже оба: Оручевлића и Ефендију те их сјутра дан пошље у Скадар у апс, а на ово побуни се народ цијо те затвори пазар, да се ниједна догања неогвори док им Шефет паша ту довијзу не ослободи, а паша сјутри дан су 4 топа и су 200 њизма попраћен до Хотских гора, врати се у Скадар, и остави народ у великој узрујаности.

Дана 29. Јуна пошаље цијо народ тужбу на вестог пашу за ово масиље на тељ (брзојав) да ако ће овако они поступати ш њима није далеко Црна Гора. Паша још није одговорио.

Долазак је његов велики ужас учинио са сваког гледишта: испитивао за цркву и цамију, а виш а непронашао, повезао праве и Турке и Ришбане, а народ непомирио о догађајима по Зети, распалио народ за тензимат, да узимље десето јуце, десето кокошку и од света тако, те је народ у грдној невољи. Једино то што је Шефет паша Ришбанима повољавао да граде цркву на Ченурке (изван вароши при Љубовићу), а они одговорилише да имају изван вароши цркву, и кад неможе бити право наше у вароши ми је изван градети нећемо, а он им одговори: то не можете имати да звоно трупца Турцима Подгоричкијема над главом.

ЦЕТИЊЕ, 7. Јулија. — Њ. Св. кнез са кнежевском фамилијом отишао је данас на Његуше и бавиће се тамо дуже времена.

— Њ. Св. кнез обдарио је подпредседника сената, војводу г. Петра Вукотића фамилијарним ордемом. Породица Вукотића вазда је сила искрено одава нашој владалачкој кући Петровића и има највише заслуга за Црну Гору. За то се Њ. Св. кнез и нашао побуђен, да свога таста обдари овим одликовањем, на којем ће му његови многи поштоватељи радосно честитати.

— Једно велико, ако Бог да, јако корисно предузеће предузело се прошлјех дана код нас. У Ровцима има велика прстаја шума, која је због оскудице у путовима до данас стајала без никакве користи. Сада се саставило једно црногорско-аустријско друштво, које ће предузети сјучу ово шуме. Већ су предузете све припреме, нућне за овај велики рад. Макине су наручене и брањех дана доћн ће, те ће се на Црнојевића Редку смјестити. И пут од шуме до ријеке Мораче већ се гради и до десетак дана биће готов. Народ је живо прионуо око тога пута и весели се овоме раду због користи, која му очевидно предстоји. Ми ћемо о овој ствари првом приликом опширније проговорити.

— У стању смо јавити, да ће се брзо одпочети и грађење пута за кола од границе бокешко-црногорске до Данилова града, који ће ићи преко Крстца и Његуша, те ће се у исто вријеме повући линија од Његуша на Ријеку Црнојевића. Правитељство наше већ је поручило за неколике инжињере у Њемачкој, јер линија, коју је пок. инжињер Паклер обиљежио, не види се у десна. Чујемо, да је и влада аустро-угарска већ изаслала своје инжињере, да обиљеже пут од Котора до наше границе; и да ће се и тај пут почети брзо радити.

— Вечка „Н. сл. Преса“ од прошлога четвртка донијела је вијест, да је г. Ј. Суидечић именован за црногорског дипломатског агента у Задру, а и Аустрија да ће оввијех дана именовати свога генералног заступника за Цетиње. Ова вијест прешла је и у неке наше новине а и с друге стране можда се из различнијех побуда разноси. И ако смо на Цетињу, гдје нам то неби могло остати тајна, морамо изјавити, да нам до сад ништа познато није о постављању нашега заступника у Задру и аустријског на Цетињу.

— У сриједу 27. п. м. имали смо на Цетињу два одлична госта из Лондла, Лорда Анграма и грофа Риџија. Ова два енглеска благородника посјетили су Црну Гору из жеље, да се лично упознаду са ставем и односијима њеним, и пошли су, послје петодневног бављења, врло задовољни. Њ. Св. наш кнез, као обично, примио је и њих врло наклоно и почастио их је више пута позивом на објед и разговор. Они су одпутовали с Цетиња пут Цариграда.

И г. Јонин, ц. руски консуо у Дубровнику био је у исто вријеме на Цетињу и вратио се с њима заједно у прошли понедјељник.

— Петров-дан прослављен је прошле недеље на Цетињу као и сваке године. Народа је било доста, али мање, него прошлјех година. Главни је узрок томе, мислимо, што је народ, ушљед и сувише кишовитог прољећа, сада заузет пољскијем радовима. Прољеће нам је прошло тако рећи у непрестаној киши, а љето нам је наступило с необичном врућином и сушом. И ако брзијех дана не буде кише, врло су хрђави изгледи за усјење, и бојати се је, да ова година неомане.

НОВОСТИ.

РУСИЈА. — Кап кивански, који је био побјегао пред руском војском, сада се вратио и предао Ђенералу Кауфману на милост и нежност, а с њим и сви његови министри и савјетници.

ФРАНЦУСКА. — Персијски Шах налази се у Паризу, но ту није дочекан као у Петрограду и Лондону. Грађанство га је хладно предусрело због чега је влада у великој неприлици била. Шах ће из Париза у Беч. — Свршетком овога мјесеца почеће њемачка војска одлазити из француских посједнутих земаља, и до Августа отићиће сва.

ИТАЛИЈА. — Састављено је ново мипистарство под предсједништвом Минђетија.

РУМУНИЈА. — Дипломатски агент румунски у Биограду, г. Вокареско, који је прошле године био на Цетињу, именован је дворским маршалом и кабинетским секретаром кнеза Карла.

БОСНА. — Ушљед покоља у Турској Градишци и бјегства градишких Срба у Аустрију дошао је из Сарајева у Градишску валију босански и аустријски консуо г. Тодоровић, да предузму истрагу.

СРПСКА ВОЈВОДИНА. — Нови кр. комесар био је у Карловцима, да прегледа рачуне народнијех добара. Са собом је повео неколико лица као свједоке, који припадају странци народној. То је јако поразило „Туркосе“.

Дознајемо да се и у Новом Саду појавила колера. Као да је ове године јако загрозила та болест. Појавила се већ и у Млетке, а и у Трету и у Задру предузимају нућне мјере, да се од ње сачувају.

Владин комесар збацио је у Панчеву градоначелника и великог биљежника због „бунтовничког протеста панчевачке општине против разграничења Границе. Говори се, да ће и цијела општина бити распуштена.

ТУРСКА. — Бивши велики везир, а сада гувернер у Костамболу, Махмуд паша, лишен је службе изненадно и стављен под суд. То је султан телеграфом наредио, а недавно даривао га је са 10,000 мецидија. Тако бива у Турској.

(Теле са пет нога.) Пишу нам из Грахова, да је тамо у једнога сељака отелпна крва теле са пет нога. Пета нога стоји између стражњих и уста је као остале, само што је краћа за 3—4 прста. Теле је сасвијем здраво и жив му већ два мјесеца.

(Новине само за женитбе.) Лондонски дописник листа „Франкфуртер Цајтунг“ приповједа ево ово: „Данас мало се несруших од чуда, кад ми на Фрафалгар Суару у исти мах три дјечака понудише да купим лист „Матримониал Невс“ то јест „Новине за женитбе“. Тај лист излази сваке неђеље већ три године дана и има увјек доста материјала. У сваком листу донесе попреко петсто огласа. Лист се сам називље органоном за женитбе, темељитељ брачне среће, а надмашио је дотични дио осталих јевропских листова, да се ови њему немогу нити присподобити. Тко није видио „Матримониал Невс“ неможе си представити, на који се начин сваковрстна чељад огимље и нуди за брачном срећом. Ево неки огласа без одабирања: „Удовица, 45 година стара, кратка, крупна, мирне ћуди, приљубива, са нешто стална доходка, жели дознати од господe под бројем 7417 и 7414 од дне 19. Травња поштау коју убавјест.“ Госпођа од 50 година, но у лицу млада, да јој неби нитко више рекао од 30, тражи друга из одлични кругова. Будући супруг немије бити старији од седамдесет година, мора имати најмање 400 стерлина доходка те јој мора за љубав којом ће га његовати и за срећу, коју ће уз њу уживати, преписати разијеран дио свога иметка. Слика за слику итд.“ Испод тога огласа ето красоте господичића: „ На бројеве (сљеди десет бројева првањих женски повуда). Ако ме која дотични госпођа жели усрећити потањим убавијестима, нека се пожури. Ја сам из добре куће, изобразан, немиа ми ван 26 година, стекао сам академички град, поштен сам, значајан, љубезан, косе су ми тамне, ноге и руке малешне, сватко о мени вели, да сам аристократичкога стаса, а угодан као прољеће. Увјерен сам, да ћу бити ватрен и пожртвован љубовник, вјеран и њежан супруг. Адреса итд.“ У оном броју, што узме од једнога они трију дјечака, нађо 497 огласа. 253 од госпођа, а 244 од господe.

(Освета остављене ђевојке.) Њеку госпођицу у Бостону оставио је њезин штоватељ и она ће му се љуто осветити. Сакупи сва писма свога штоватеља, пуна најслађијех рјечи и најсвечанијих обећања, пореда их по времену и издаде све до једнога у омашну свезку. Ни најприватнијих ствари није хтјела изпустити, а баш због тих отимало се је обинство за књигом. Уврјеђена госпођица није ту ишла за добитком, јер је сву корист даровала њеком заводу, који помаже убоге умјетнике. Своју сврху получила је посве, јер је њејерни штоватељ од срамоте морао побјећи из Бостона те одвести собом нову своју одабрану.

ЈАВНА ПОШТА.

Г. Ј. у Бокн — Ваш допис нијесмо могли штампати, и ако смо увјерени, да је стање ствари онако, како сте претставили, и да сте оно написали у родољупском осјећању, које тишти невоља народна. Но томе неможе ништа помоћи допис. Ту одлучује једино законодавно тјело. Чиновници треба да су добро наплаћени, него велико, сувишно чиновништво ваља умалити.

Которском дописнику. — Чулисмо и ми да су неки били код г. Рендића, да га моле, да забрани прелазак нашем листу, и да их је г. Р. лијепо отпратио. Пустите несретнике, нека проводе своје, а опростите им, јер не знају шта раде. — Чулите се „Н. Л.“ што је и он дотко један допис у истом смислу! Ми се нечудимо. Остало употребимо.

Г. М. у Сарајеву. — Хвала вам.

Г. С. Р. у Мостар. — Извјешћенисмо већ. Настојте и даље. Нама незахваљујте, јер је то дужност наша.

Г. С. у В. — Штампалисмо. Да си здраво! Писмо до који дан.

Г. М. у Калифорнију. — Примили смо ваше писмо. Хвала вам на заузимању. Адресе биће поправљене. Писмом више.